

Ouppmärksamhetens ironiska etik

Jag föreställer mig att jag ska skriva en text om sömn.
Jag föreställer mig att jag ska skriva en text om etiken.
Den här texten har jag tänkt på och försökt skriva,
Länge.

Den har också länge oroat mig och stört mig,
Känslan av att inte kunna läsa,
Fastän jag läser
voracious reader: ett uttryck jag lärt mig, som beskriver någon, som läser mycket, en bok i veckan,
en bok om dagen.
Slukande.
Omfattande.
Mycket.
Men det är känslan av att:
Inte kunna läsa *ordentligt*.
Fokuserat.
Uppmärksam.
Jag tänker att, och jag skriver att:
Jag är så trött.
Jag somnar.
Jag har också, stora sömnproblem.
Det oroar och stör mig, men,
Jag pratar om mina sömnstörningar.
Det är lätt att prata om.
Det är svårare att prata om,
Känslan av att vara en dålig läsare.
Inte vara bra inte vara god inte vara frisk och sund.
Sakna sunt förnuft.
Inte kunna göra texten rättvisa.
Det är svårt eftersom det är mitt *arbete*, att läsa, att vara en god läsare.

För att försöka, skriva, läsa, ”säga något”, sova (?), må bättre, eller göra något annat, oklart,
Formulerar jag en idé om en text, där resonemangen ska bli tydliga och *make sense*.
Jag försöker förstå vad det är jag försöker göra, tänker att texten skulle:
UTGÅ FRÅN MIN LÄSNING...

Vad jag läste:

Hela utgivningen (totalt 4 texter), från Renate Förlag, Lina Wolffs *Djävulsgreppet*, en rad olika
deckare och feel-good-romaner, texter om läsande.

Jag tänkte,

Att jag skulle skriva,

ANGÅENDE LÄSNING: *BAD READING*, DET MAN INTE ORKAR LÄSA, PGA, SÅ
UPPMÄRKSAM, ELLER ÄR DET BARA TRÅKIGT...

Jag tänkte att jag ville skriva om en läsning, som var så uppmärksam och fokuserad,
Att den inte orkade med sig själv,
Och somnade,
En läsning som stannade vid,
Att bara,
Kolla på texten,
Och överväldigas.

Jag minns,
Att jag försökt skriva om läsande tidigare.
I en annan text har jag skrivit:

In *Fra övergrepet. Ureglementerade läsningar* (2023) Dan Ringgaard analyses how writers read, in comparison with literary scholars. Ringgaard examines readings that lie outside the academy, but which are nevertheless not

just any reading. They are readings that are based on experience of reading literature, on a knowledge of literature, and on a developed ability to write about it. They are readings that have all the prerequisites for being good readings. (Ringgaard 2023, 8)

These are thus readings based on experience of being between reading and writing, and of writing about one's reading. Ringgaard compares this situation with the place known in Danish as "overdrev," an area between cultivated land and the wild forest. (A note on translation: the Danish word "overdrevet" is very close to the Swedish "överdrivet," an adjective with synonyms such as unreasonable, far-fetched, effect-seeking, abnormal – it feels appropriate; I will later return to a form of unreasonable reading (comp Lönngren below)). Worth noting here is also how Ringgaard argues that these readings have the potential to be "good readings." The word "good" in my context takes on a double meaning: GOOD: as in good, well done, thorough, rewarding; and GOOD: as in morally or ethically right – because when rape enters the text, this aspect can never be excluded. The slippage between aesthetic/intellectual quality and moral/ethical correctness is perhaps partly a question, again, of translation. But not only. It is connected to how Ringgaard, partly in line with the post-critical tradition he describes himself as belonging to, and which he believes permeates the contemporary literary climate, influenced for example by the works of Felski, Sedgwick and Moi. This, of course, makes me wonder how much my reading is belonging to this tradition, what belonging means, what difference there is between tradition and trend, and the usefulness of timing and being in-time (or out-of-time)...

[...]

A reconsideration, again and again. It is through the impossible that I can find a possible hope. Which takes me back to "overdrevet", to the queer leakages, micro-readings, too-far-fetched readings. Ann-Sofie Lönngren, in an ecocritical and queer reading of August Strindberg highlights the potential of an "unbelievable", or perhaps, "overdriven" reading (when trying to translate "överdrivet" I end up with suggestions such as: *exaggerated, fancy, flamboyant* and *larger than life*) to find some kind of *possibility* which cannot be completely hidden:

Perhaps it is precisely when an analysis reaches *unreasonable, unbelievable* results that we should pay particular attention to it, because it then points to something new, something that was not commonly accepted and that we did not already know. (Lönngren 2022, 152)

När jag googlar mitt namn plus "författare" upptäcker jag att jag har skrivit boken:

Så funkar det! Sömn stress och lite annat.

Jag antar att jag gjort det i sömnen.

Jag undrar,

Om handlingen att googla sitt namn är

Ironisk,

Eller om det finns,
En etisk aspekt.
Etiken i form av viljan att se vad ens namn verkar göra på internet.
Eftersom,
Jag kan tänka,
Att det finns en aspekt av etiken som handlar om den egna positionen.
Och det,
Att inte kunna skilja mellan det egna handlandet och andras blick på det.
Det är något med begreppen, eller blicken,
Etiken.
Moralen.
Jag tänker på hur jag:
ORKAR BARA LÄSA DECKARE UPPMÄRKSAMT
Att jag vill skriva om:
DECKARNAS MORAL
Att jag vill skriva om:
NJUTA OCH RÄTTFÄRDIGA
Att jag vill skriva om:
KONTRASTEN TILL LINA WOLFFS *DJÄVULSGREPPET*:
A SA: ORKAR INTE LÄSA.
Det var såhär:
Vi diskuterade Wolffs roman.
I *Djävulsgreppet*, är alla gestalter helt fruktansvärda och ingen gör någon rimlig handling, ingen godhet finns och det är det som får A att säga, att hon inte orkar.
Nej, det är inte det,
Det är beskrivningen av
Heterosexuellt våld.
Våld.
Rasistiskt våld.
Rasism.
Heterosex.
Sexism.
Våld.
Äckel.
Något i det som är som, gottande, som en fetisch och det är bara, det bara *låter sig göras*, det skäms inte, det bara begär, det bara begär det rasistiska det sexistiska, våldet, sexet, äcklet, det bara inte säger att det inte borde, det bara.
Och jag sa till A:
Att jag tänkte på att läsa deckare, att jag läser ju jättemycket deckare sa jag,
Och skämdes,
För genren.
Och jag sa att i deckarna,
Görs samma gottande i våldet, sexet, rasismen etc,
Men det påtalas att

Det är fel och vidrigt.

Det sägs från en position där

VI

VI

Vi mår dåligt av att folk håller på och mördar,

Men vi beskriver ändå, vi kollar ändå,

Vi står,

På godhetens sida, även när vi tvivlar,

Är vårt tvivel av godhet,

Och vi tror på godheten.

I deckarna, gör vi det,

Det säljer.

Jag säger,

Det fungerar, tänker jag, som en förevändning och ett rättfärdigande, av fetisken och begäret, våldet, sexet, rasismen, gruppvåldtäkten kolla skär upp fittan etc.

Man får kolla och påminnas om hur fel.

Man får njuta för det står sen att det är fel.

Jag säger det.

A nickar.

Jag skäms.

Jag minns en spaning jag innan gjort:

Den handlar om generation i litteratur.

Den handlar om ironi och etik.

Jag skrev då:

Begreppet "generation etik" myntades 2014 och har främst använts för om danska, samtida författare, för att beskriva ett sätt att skriva världstillvänt, med en etisk prägel. Peter Stein Larsen menar att dessa texter inte kan läsas genom en nykritisk idé om litteraturen som autonom, och texten som skild från författaren. Författarens position blir relevant; vem hen är, varifrån hen kommer, skapar en utsagoposition och ett etos som gör att texten också måste läsas retoriskt på ett sätt som för samman text och värld, person och politik, etik och estetik.

[...]

Den ironiska generationen hör hemma i 1990-talet. Uttrycket sägs först ha lanserats av Toby Young i *The Modern Review*, och journalisten Jan Gradvall använde det på svenska i Nöjesguiden under början av 1993 i en beskrivning av "de [då] unga vuxna födda under 1960- och 1970-talen som ansågs lata och oengagerade, intresserade av populärkultur och ironiska i sitt förhållningssätt till livet och vuxenvärlden". Anna Johansson och Angelika Sjöstedt Landén visar hur uttrycket används för att beskriva en självcentrerad, cynisk generation, och dess förhållningssätt till världen som baserat på ett distanserat betraktande och ett undvikande av socialt och politiskt engagemang – vilket de kontrasterar mot en tidigare generation som istället kännetecknas av deltagande. Antropologen Sherry Ortner (1998) ser detta förhållningssätt som ett försök att hantera skiktningen i den amerikanska medelklassen under senkapitalismen och hur den växande klyftan mellan övre och lägre medelklass skapat oro och rädsla för en försämrad ekonomisk situation.

Först var man ironisk.

Sen var man etisk.

Jag undrar om ironin är på väg tillbaka.

Jag frågar:

Vad är skillnaden,
Mellan
Ironi
Och etik.
Jag tänker, att det handlar om uppmärksamhet,
Och jag är så trött.
Jag somnar.

Elis Monteverdi Bureau har skrivit en bok som heter
Ironi för änglar.
Jag har inte läst den.
Jag blev, liksom överväldigad av titeln,
Jag började tänka på mycket,
Ängeln, vad den är,
Ironin, vad den är,
Kombinationen,
Ironi och ängel,
Jag fokuserade, så mycket på titeln att min läsning kom inte längre,
Är det en överdriven läsning,
En *god* läsning,
Jag har hört det sägas,
Om goda personer:
”Du är en ängel”
Och när den faller blir ängeln en djävul och när jag
Faller in i sömnen,
Blir jag.

Elis Monteverde Bureau är,
Med i
Förlaget (?) Renate
Som arbetar med
”En ny litteratur för en ny tid”
Jag tänker på tiden.
I Renates manifest står det:

6. Men vi kände också att det behövdes en ny litteratur för att passa våra nya hjärnor.
7. En litteratur helt befriad från handling, mening och storytelling. Inget som skulle tvinga oss att tänka efter eller bläddra tillbaka.
9. Istället ville vi ha en mer tillåtande litteratur. En litteratur som inte krävde någonting alls av oss.
10. Litteratur som tapet. Ord som flödade genom våra hjärnor som blod genom våra ådror. Ord att uppmärksamma eller inte.
12. Nu kommer den första delen av den visionen. Vi ger er Renate Ambient: Prosa i gränslandet mellan litteratur och sömn.

Jag upprepar, affirmerar:

Mellan litteratur och sömn.

Mellan litteratur och sömn.

Mellan litteratur och sömn.

Jag känner en igenkänning som:

Bekräftar mig som får mig att känna mig *i tiden* som får mig att känna fruktan och obehag att vilja dra mig bort att bli rädd att jag bara är en

Tid

En

Generation.

Och eftersom jag också, ändå,

Kräver något (?)

Av

(mig?)

Skriver jag:

RENATES POETIK, LÄSNING SOM SÖMN, DET ÄR DET DECKARNA SKA VARA...
ATT VILJA SKRIVA DET

Och jag läser allt, ur utgivningen för att få,

En känsla.

Och jag minns, min läsning av deckarna,

Jag noterar ju, såklart någonstans hur jag, skriver "deckarna" som om dom, böckerna, skulle vara något, sammanlänkat, klumpat –

Upprepar jag bara någon sorts uppdelning i

Fin&ful

Populär&elit

Etik&moral

Etc.

Antagligen men jag återkommer.

Jag läser Renates utgivning i

Ambient 1, av Martin Luuk,

Läser jag och antecknar:

Jag vet inte om det är för att jag är på väg att bli gammal eller dement eller lätt hjärnskadad, eller alla dessa, men jag känner att jag har allt svårare att koncentrera mig på att läsa skönlitteratur.

Ändå läser jag hela tiden, men det landar nästan aldrig rätt. För jag vill ha en litteratur som inte kräver något av mig, som sköljer hjärnan bara

DET ÄR DETTA. JAG SOM LÄSER DECKARNA SÅ KAN JAG GÖRA EN JÄMFÖRELSE. VILKEN TEXT ÄR DEN MEST SKADLIGA FARLIGA ATT LÄSA SÅ KRITIKEN AV DEN AV AI ÖVERSATTI TEXTEN VAD ÄR FARAN VAD GÖR SPRÅKET VILL JAG SÄGA NÅGOT OM SPRÅKET OCH KRIGET MEN HUR KUNDE NÅGON SKADAS AV DET HÄR SOM ETT BAKGRUNDSBRUS VAD ÄR DET

VAD ÄR SKILLNADEN MELLAN PASSIV OCH AKTIV.
FISKEN OCH FLÖDET, FLÖDEN, STRÖMMEN ATT FÖLJA STRÖMMEN OCH STRÖMMINGEN
STRÖMMINGEN.

VAD HÄNDER NÄR ORDEN
JAG
OCH
DU
DYKER UPP I DENNA TEXT

/ FÖR SMART FÖR SITT EGET BÄSTA /

DEN ORKESLÖSA LÄSNINGEN
ATT HA SÅ ALLDELES FÖR MYCKET ENERGI
ATT DET ÄR SAMTIDIGT DET ÄR SAMMA

FINNS DET SKILLNAD I SKILLNAD

HAR JAG TAPPAT DET
VAD MENAR JAG MED
DET.

Jag skulle också sluta tänka på mig själv så mycket,
relatera allt till mig. För jag visste att det inte
handlade om mig, att det var krampaktigt. Allting
förändras och det gör vi med. Rörelsen sker över
loppet av 64 steg, det finns ingen anledning att göra
motstånd. Jag är en del av vi:et och delen förhåller
sig till helheten liksom droppen till havet.

Mina anteckningar är versaler,
Jag läser hellre,
Min läsning än
Litteraturen,
Är jag,
Del av generationen som enbart intresserar sig,
För sig själv,
Är mitt intresse,
För min läsning hellre än texten,
Ett försök att återerövra eller imitera eller (?)
En agens

I
Ambient 2, av Ludvig Köhler
Läser jag och antecknar:

HAR REDAN TÄNKTT ALLT JAG LÄSER HÄR SÅ HELT BORTKASTAT M TIDEN ÄNDÅ SKÖNT M
BEKRÄFTELSE

Jag tror att de allra flesta folk är lagom intresserade
av litteratur och att litteratur är något högst kvantifierbart. Litteraturvetenskap hade kunnat vara en
seriös disciplin som ägnade sig åt att åka runt jorden
och verkligen mäta upp halten av litteratur i olika

biotoper och biosfärer och i olika samhällen, men
istället ägnar sig litteraturvetenskapen åt ett oerhört
grupprunkande kring olika texter som redan är

sönderlästa av andra akademiker. Istället för att
ta reda på vad litteratur är skrivs för närvarande
säkert 500 akademiska »papers« om Carl Jonas
Love Almqvist. Det är inget större fel på Carl Jonas
Love Almqvist, men jag vet inte riktigt varför vi
ska betala ännu en doktorand heltidslön för att hen
ska få ägna sig åt något så självklart som att läsa
en gammal svensk kanoniserad författare.

BÄSTA
TACK

jag fann det stentråkigt och nästan hämmande för
ens egna utveckling. Vad fanns det för poäng med
att dricka öl med personer som var nästan exakt
som en själv? Då åkte jag hellre ut till Folkets hus
i Rinkeby och spelade schack med de somaliska
gubbarna. De hade ett intresse för kultur och
politik och internationella konflikter som jag inte
förstod, och därför blev fascinerad av. USA var
förstås alltid den stora skurken. Både

HELT ILLAMÅENDE AV ATT LÄSA SOM EN FETISCH MEN OM MAN ÄR LITE ÄTSTÖRD ÄR OCKSÅ
ILLAMÅENDE VÄLKOMMET VAR DET LUDVIG SOM SKREV NÅN BOK OM NORRLAND OCH ALLA
BLEV ARGA JAG MINNS JU INGENTING JAG MINNS BARA ATT ALLT GÖR ONT OCH JAG
BEHÖVER ÄNGEST FÖR ATT KÄNNA ATT JAG ANDAS ANNARS KOMMER JAG GLÖMA URSÄKTA
DRAMA

KÄRLEK ELLER HAT
KOPIERA Å UPPREPA DETTA
BLIR BARA SÅ TRÖTT
VILL BARA VA SÅ TRÖTT
FORTSÄTTA I TRÖTTHET FOTAR ESPRESSO HOUSE LATTEN SOM JAG DRICKER UTAN EXTRA
SHOT JAG BLEV SÅ GLAD NÄR HON HON INGELSTA SHOPPING BLEV SÅ GLAD FÖR JAG HADE
APPEN TILL ESPRESSO HOUSE OCH DET ÄR DET BÄSTA ESPRESSO HOUSE FAKTISKT

DET KÄNNES FÖRBJUDET

Jag tänker att jag vill skriva om:
HUR JAG ÄCKLAS AV KÖHLERS TEXT...

Att jag velat skriva om hur

Anna Axfors feel-good

Om psykologer

Ger mig

Massa,

Med tanke på att jag inte orkar

Läsa,

Och velat jämföra med

Förra sommaren då jag läste alla tips om

”hästböcker för vuxna”

Och noterade hur

Hästböcker för vuxna, ofta kombinerar feel-good-genren med en egen-företagare-dröm, som jag älskar för att den på Riktigt berättar om känslan av att vilja göra vad man vill göra, och också kombinerar med, ett narrativ om kvinnomisshandel och utsatthet, och jag tänker på hur jag orkade läsa dessa texter,

Men inte orkar läsa nu,

Och skriver att jag vill skriva:

IRONIN SOM EN FORM AV UPPMÄRKSAMHET

IRONIN SOM EN FORM AV ETIK

Skriver att jag vill skriva:

OM ATT VRIDA DET SÅ ATT DET OUPPMÄRKSAMMA ÄR EN FORM AV ETIK

KRITIKEN AV ATT INTE KUNNA KONCENTRERA SIG

Ville skriva om:

VARFÖR FICK KRITIKER-NUMRET OM UPPMÄRKSAMHET SÅ MKT PENGAR, FÖR ATT DET LIGGER I TIDEN... NGT DÄRUR...

Alltså: Förra året var jag först en av redaktörerna för ett nummer av *Kritiker* med tema "Neuroqueer", som handlade om, att ta tillbaka, nån form av neurodivergens, påpeka, hur det finns, tex autistiska vuxna författare som är fyllda av Röst, och som talar, i ilska och kärlek och med en intention att tex, göra patologiseringen till partytrick, som är arg. Vårt nummer fick nästan inga av bidragen vi sökte. Jag medverkade också i ett annat *Kritiker*-nummer, med tema "Uppmärksamhet" och jag förstod, att det numret fick alla bidrag, som redaktörerna sökte. Kanske är jag bara bitter, och det var troligen dom som skrev, så bra ansökningar och vi som skrev, så dåliga, men det kunde också vara så, att "uppmärksamhet" var en lagom och passande, *kritisk inställning* medan en *neuroqueer position* var för aktivistisk (?) eller för autistisk (för att den accepterade sin diagnos? för att den hävdade att diagnosens materiella aspekter är av vikt och är en estetisk fråga liksom också den faktiska perceptionen? för att den anpassar sig eller vägrar anpassa sig?). Är mitt resonemang helt obegripligt.

Jag ville skriva något,

Om att bry sig och att inte bry sig,

Om en trötthet som

Överväldigar,

Och allt som,

Antecknade att jag ville skriva

NGT MED UTGÅNGSPUNKT OCKSÅ I: SMAKLÖST: HUR DET ANVÄNDS I TEX SARENBRANT, UTGÅ FRÅN SARENBRANT, OCH DECKARENS INTERTEXTUALITET, HUR DECKAREN ANVÄNDER IRONI, FAST NTE SARENBRANT... (jag skrev om Sofie Sarenbrant, för jag tyckte boken jag läste av Sarenbrant var tråkig för den skrev bara, att det är som om när ett barn är utsatt då måste alla dö, och det gjorde mig uttråkad att läsa men, det var en tråkig spaning)

Jag menade att det finns i

Läsningen av deckarna,

Hur jag läser dom,

Orkar läsa,

I brottets dramaturgi,

Många av dom deckare jag läser,
Särskilt dom mysiga, tex
Katarina Bivald, Louise Penny, Elly Griffiths, Kerstin Bergman, i Maria Langs *fotspår*
Finns en intertextualitet som gör dom till

Litteratur

Till text

En läsning av brottet,
Som finns hos tex
Kristina Appelqvist och hennes akademiska kulturdeckare,
Jag drabbas av en ångest så stark när jag läser om byråkratin och undsmitandet från den,
Det är så kul en så skarp ironi och jag mår helt illa när jag
Tänker på hur jag

Gör så

Och jag känner igen mig såsom jag känner igen mig
I Renates texter,
Men jag drabbas,
På ett annat sätt,
Drabbas så,
Att jag inte kan sova.
För det är ju så,
Att det är i sömnen som den verkliga etiken utspelar sig.
När man inte orkar.
När man är så trött att man inte orkar
Sova.

Alanis sjunger,
Att ironi är som regn på bröllopsdagen,
Och ibland när det regnar känner jag,
Att slutar det inte regna,
Kommer jag ta livet av mig.
Jag skriver det i chatten till H.
H skriver:
”exakt”
H skriver:
”hjärtögonkatt”
H skriver:
”om du menar på riktigt måste du skriva det för jag har så humor jag tycker det är kul”
H skriver:
”?”
Jag svarar:
Jag vet inte.
Jag skrev en känsla.
Jag vet inte om ironi.
Eller inte.

Jag vet inte om känslan.

Är etisk, kul.

Det är en berättelse om en kul kriminalroman man skrattar åt

Hur deckarna, dom mysiga,

Läser sig in i min läsning

Drabbar mig,

Kan bara sova

Och kan inte sova,

För det är trevligt.

Alanis sjunger

”Well, isn’t this nice?”

And isn’t it ironic, don’t you think?

And, yeah, I really do think

And, yeah, life has a funny way

Jag ville skriva

Deckargenrens försvar

Som att saga

Att det är när det är ironiskt som det är

Estetiskt möjligt att

Fastna i ett mysigt mord och grotta ner sig i

Moralen

Ett moraliskt mord

Att det är samma

Fin är fult det är för alla det är för ingen och

Inget vi ska kunna sova,

För skrattet ska hålla

Vaken,

Som ett barnskrik, ett gällt skratt, en störig röst.

Jag ville skriva,

Att som man läser får man ligga,

I ett mellanting mellan sömn och inte,

Där man mår illa

Som det enda sättet att bry sig,

För det blir inte bra, blir inte bra.

Men ändå,

Ironiskt nog, fortsätter

Något.